

31. Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.

CAPUT XXII.

Laus boni nominis: callidus videns malum adolescens iuxta viam suam: seminans iniquitatem: derisorem ejice: diligens cordis munditiam: dicit piger, Leo, &c. os aliena: stultitia in corde pueri: calumnians pauperem: audienda est sapientia: vitandi sponsores: termini antiqui: serquandi: velox in opere suo, &c.

Eccle. 7. 2.

- 1. Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ: super argentum & aurum, gratia bona.
- 2. Dives, & pauper obviaverunt sibi: utriusque operator est Dominus.
- 3. Callidus vidit malum, & abscondit se: innocens pertransiit, & afflictus est damno.
- 4. Finis modestiæ timor Domini, divitiæ & gloria & vita.
- 5. Arma & gladius in via perversi: custos autem animæ suæ longè recedit ab eis.
- 6. Proverbium est: Adolescens iuxta viam suam; etiam cum senuerit, non recedit ab ea.
- 7. Dives pauperibus imperat: & qui accipit mutuum, servus est senerantis.
- 8. Qui seminat iniquitatem, metet mala, & virgâ iræ suæ consummabitur.
- 9. * Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.
- 10. * Qui seminat iniquitatem, metet mala, & virgâ iræ suæ consummabitur.
- 11. * Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.
- 12. Oculi Domini custodiunt scientiam: & supplantantur verba iniqui.
- 13. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.
- 14. Fovea profunda aliena: cupiratus est Dominus; incidet in eam.
- 15. Stultitia colligata est in corde pueri, & virgâ disciplinæ fugabit eam.
- 16. Qui calumniatur pauperem, ut auget divitias suas, dabit ipse ditiori, & egebitur.
- 17. Inclina aurem tuam, & audi verba

* Eccle. 31. 28.

sapientium: appone autem cor ad doctrinam meam.

- 18. quæ pulchra erit tibi, cum servaveris eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis:
- 19. Ut sit in Domino fiducia tua, unde ostendi eam tibi hodie.
- 20. Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus & scientia:
- 21. ut ostenderem tibi firmitatem, & eloquia veritatis, respondere ex his illis, qui miserunt te.
- 22. Non facias violentiam pauperi, quia pauper est: neque conteras egenum in porta:
- 23. quia iudicabit Dominus causam eius, & configet eos, qui confixerunt animam eius.
- 24. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso:
- 25. ne forte discas sententias eius, & sumas scandalum animæ tuæ.
- 26. Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis:
- 27. si enim non habes unde restituas, quid causa est ut tollat operimentum de cubili tuo?
- 28. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.
- 29. Vidisti virum velocem in seruo suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

CAPUT XXIII.

Quomodo sit edendum cum principe: non appetende divitiæ, nec cibi invidiosum: non opprimendi pupillæ: castigandas pueros: querenda sapientia: fugiendi peccatores & gula dediti: honorandi parentes: fugienda meretrix & ebrietas.

- 1. Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quæ appositæ sunt ante faciem tuam:
- 2. & statue culcrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam;
- 3. ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.
- 4. Noli laborare ut dederis: sed prudentiæ tuæ pone modum.
- 5. Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient sibi pennas quasi aquilæ, & volabunt in cælum.
- 6. Ne comedas cum homine invidio, & ne desideres cibos eius:

7. quoniam

7. quoniam in similitudinem arioli, & coniectoris, æstimat quod ignorat.

- 8. Comede, & bibe, dicer tibi: & mens eius non est tecum.
- 9. Cibos, quos comederas, evomes: & perdes pulchros sermones tuos.
- 10. In auribus insipientium ne loquaris: quia despiciet doctrinam eloquij tui.
- 11. Ne attingas parvulorum terminos: & agrum pupillorum ne introeas.
- 12. Propinquas enim illorum fortis est: & ipse iudicabit contra te causam illorum.
- 13. * Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virgâ, non morietur.
- 14. Tu virgâ percutes eum: & animam eius de inferno liberabis.
- 15. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum: & exultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.
- 16. * Noli emuletur cor tuum peccatores: sed in timore Domini esto tota die.
- 17. Quia habebis spem in novissimo, & præstolatio tua non auferetur.
- 18. Audi fili mi, & esto sapiens: & dirige in via animum tuum.
- 19. Noli esse in convivij potatorum, nec in comessionibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt:
- 20. quia vacantes potibus, & dantes symbola consumentur, & vestietur panis dormitatio.
- 21. Audi patrem tuum, qui genuit te: & ne contemas cum senuerit mater tua.
- 22. Veritate eme, & noli vendere sapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.
- 23. Exultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit, lætabitur in eo.
- 24. Gaudeat pater tuus, & mater tua, & exultet quæ genuit te.
- 25. Præbe fili mi cor tuum mihi: & oculi tui vias meas custodiant.
- 26. Fovea enim profunda est meretrix: & puteus angustus, aliena.
- 27. Insidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.
- 28. Cui vix? cuius patri vix? cui rixæ? cui foveæ? cui sinè causa vulnera? cui suffusio oculorum?
- 29. Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis?
- 30. Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè,

* Sup. 13. 24. Eccle. 30. 1. Supr. 29. 15.

* Infr. 24. 1.

- 31. sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet.
- 32. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perversa.
- 33. Et eris sicut dormiens in medio mari, & quasi opocit gubernator, amisso clavo:
- 34. & dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, & ego non sensi: quando evigilabo, & rursus vina reperiam?
- 35. & dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, & ego non sensi: quando evigilabo, & rursus vina reperiam?

CAPUT XXIV.

Emulatio malorum: sapientia & eruditio: cogitatio stulti: erudiendi oppressi: doctrina ut melle utendum: non insidiandum iusto: casus inimici: detractores: iuste iudicandum: nullus verbis lætandus, nec malum pro malo reddendum: ager pigri: dormitanti pigro venit egestas.

- 1. NE æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis:
- 2. quia rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.
- 3. Sapientia ædificabitur domus, & prudentia roborabitur.
- 4. In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa & pulcherrima.
- 5. Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, robustus & validus.
- 6. Quia cum dispositione initur bellum: & erit salus ubi multa consilia sunt.
- 7. Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.
- 8. Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.
- 9. Cogitatio stulti peccatum est: & abominatio hominum detractor.
- 10. Si desperaveris lassus in die angustiae: imminuetur fortitudo tua.
- 11. * Erue eos, qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum libere ne cesses.
- 12. Si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua.
- 13. * Comede, fili mi, mel, quia bonum est, & favum dulcissimum gutturi tuo:
- 14. Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.
- 15. Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius.
- 16. Septies enim cadet iustus, & resurget: impij autem corrueunt in malum.

Supr. 23. 17.

* Psal. 81. 4.

* Infr. 25. 16. & 27.

Ecc 17. Cum

17. Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum.
 18. ne fortè videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suam.
 19. Ne contendas cum pessimis, nec æmuleris impiis:
 20. quoniam non habent futurorum spem mali, & lucerna impiorum extinguetur.
 21. Time Dominum, fili mi, & regem: & cum detractoribus non commiscearis:
 22. quoniam repente consurget perditio eorum: & ruinam utriusque quis novit?
 23. Hæc quoque sapientibus: *Cognoscere personam in iudicio non est bonum.
 24. Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, & detestabuntur eos tribus.
 25. Qui arguit eum, laudabuntur: & super ipsos veniet benedictio.
 26. Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
 27. Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.
 28. Ne sis testis frustrà contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis.

- * *Supr.* 20. 22. 29. * Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuique secundum opus suum.
 30. Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti:
 31. & ecce totum repleverant urticae, & operuerant superficiem eius spinæ, & mæceria lapidum destructa erat.
 32. Quod cùm vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.
 33. Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manûs conseres, ut quiescas:
 34. & veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo quæ & impietas est: ne te exaltes: ne detrahas: secreta tua serva: mala aurea, & inauris aurea: frigus in messe: nubes sine pluvia: lingua mollis: mel inventum: sagitta acuta: dens putridus: acetum: tinea: benefac inimico: angulus domatis: aqua frigida: fons turbatus: multum mellis comestum: urbs absque muro.

1. **H**Æ quoque parabola Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiae regis Iuda.

2. Gloria Dei est celare verbum, & gloria regum investigare sermonem.
 3. Cælum sursum, & terra deorsum, & cor regum inscrutabile.
 4. Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum:
 5. aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur iustitiâ thronus eius.
 6. Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum ne steteris.
 7. Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc; quàm ut humiliaris coram principe.
 8. Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio citò: ne postea emendare non possis, cùm dehonestaveris amicum tuum.
 9. Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reveles:
 10. ne fortè insultet tibi cùm audierit, & exprobrare non cesset.
 Gratia & amicitia liberant: quas tibi serva, ne exprobrabilis fias.
 11. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.
 12. Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & aurem obediunt.

13. * Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit. * *Infr.* 26. 6.
 14. Nubes, & ventus, & pluvie non sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens.
 15. Patientiâ lenietur princeps, & lingua mollis confringet duritiam. * *Sup.* 15. 1.
 16. Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne fortè satiatus evomas illud.
 17. Subtrahæ pedem tuum de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te.
 18. Iaculum, & gladius, & sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
 19. Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustie,
 20. & amittit pallium in die frigidis. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.
 Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.
 21. * Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere: * *Rom.* 12. 20.
 22. prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi.
 23. Ventus aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam detrahentem.
 24. * Melius est sedere in angulo domatis, * *Sup.* 21. 9.

- tis, quàm cum muliere litigiosa, & in domo communi.
 25. Aqua frigida animæ srienti, & nuncius bonus de terra longinqua.
 26. Fons turbatus pede, & vena corrupta, iustus cadens coram impio.
 27. Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: * sic qui scrutator est maiestatibus, opprimetur a gloria.
 28. Sicut urbs patens & absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAPUT XXVI.

Gloria in stulto: avis volans: flagellum equo: respondere stulto: nuncius stultus: parabola stulti: honor insipientis: impotens stulto silentium: canis ad vomitum: sapiens proprio iudicio: commiseri rixæ: nocens amico: susurro: iracundus: labia tumentia: inimicus operiens odium: fodiens foveam: lingua fallax.

1. **Q**uomodo nix in æstate, & pluvie in messe: sic indecens est stulto gloria.
 2. Sicut avis ad alia transvolans, & passer quò liber vadens: sic maledictum frustrà prolutum in quempiam supervenit.
 3. Flagellum equo, & camus asino, * & virga in dorso imprudentium.
 4. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.
 5. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.
 6. * Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuncium stultum.
 7. Quomodo pulchras frustrà habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.
 8. Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurij: ita qui tribuit insipienti honorem.
 9. Quomodo si spina nascatur in manu temulentis: sic parabola in ore stultorum.
 10. Iudicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
 11. * Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.
 12. Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.
 13. Dicit piger: Leo est in via, & leena in itineribus:
 14. sicut ostium vertitur in cardine

- suo, ita piger in lectulo suo.
 15. * Abscondit piger manum sub ascella sua, & laborat sicut ad os suum eam converterit. * *Supr.* 19. 24.
 16. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.
 17. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.
 18. Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in mortem:
 19. ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: & cùm fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
 20. Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, iurgia conquiescent.
 21. Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, * sic homo iracundus suscitatur rixas. * *Supr.* 15. 18.
 22. Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad intima ventris.
 23. Quomodo si argento sordido ornare velis vas figile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
 24. Labiis suis intelligitur inimicus, cùm in corde tractaverit dolos.
 25. Quando submisserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitie sunt in corde illius.
 26. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio.
 27. Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
 28. Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

CAPUT XXVII.

- Non gloriantum in crastinum: ne te ipsum laudaveris: ira stulti quàm sit gravitas: manifesta correctio: vulnera diligentis: anima sativata: vicinus iuxta: sponsus: dens pro extraneo: litigiosa mulier: infirmus insatiabilis: præbatur homo ore laudantis: stultus contusus: vulturnus: coris agnosce: lac caprarum in cibum.*
 1. **N**E glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies.
 2. Laudet te alienus, & non os tuum extraneus, & non labia tua.
 3. * Grave est saxum, & onerosa arena: * *Eccli.* 22. 18.
 4. Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitat ferre quis poterit.
 Eec 2 5. Me-

5. Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus.
6. Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.
- * *Iob 6. 7.* 7. * Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.
8. Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.
9. Unguento & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici consiliis anima dulcoratur.
10. Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiseris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue.
- Melior est vicinus iuxta, quam frater procul.
11. Stude sapientiae fili mi, & laetifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem.
12. Astutus videns malum, absconditus est: parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia.
- * *Supr. 20. 16.* 13. * Tolle vestimentum eius, qui spondit pro extraneo: & pro alienis, aufer ei pignus.
14. Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens maledicenti similis erit.
- * *Supr. 19. 13.* 15. * Tecta persillantia in die frigidis, & litigiosa mulier comparantur:
16. qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, & oleum dexteræ suæ vocabit.
17. Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici sui.
18. Qui servat ficum, comedit fructus eius: & qui custos est domini sui, glorificabitur.
19. Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.
20. Infernus & perditio numquam implentur: similiter & * oculi hominum insatiabiles:
- * *Eccli. 14. 9.* 21. * quomodo probatur in confessorio argentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis.
- Cor iniqui inquit mala, cor autem rectum inquit scientiam.
22. Si contuderis stultum in pila quasi pisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius.
23. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera:
24. non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem & generationem.

25. Aperta sunt prata, & apparuerunt herbarum virentes, & collecta sunt fœna de montibus.

26. * Agni ad vestimentum tuum: & hædi, ad agri pretium. * *1. Tim. 6. 8.*
27. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ: & ad victum ancillis tuis.

CAPUT XXVIII.

De fuga impij & securitate iusti: propter peccata terræ multi principes eius: pauper pauperem calumnians: pauper simplex, & dives pravus: nolens audire legem: exultatio iustorum: abscondens scelera sua: beatus semper pavidus: princeps impius ut leo: dux indigens prudentiâ: terram suam operans: a patre subtrahens.

1. **F**ugit impius, nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.
2. Propter peccata terræ multi principes eius: & propter hominis sapientiam, & horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.
3. Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur fames.
4. Qui derelinquit legem, laudant impius: qui custodiunt, succeduntur contra eum.
5. Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.
- * *Supr. 19. 1.* 6. * Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus.
7. Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem commessatores pascit, confundit patrem suum.
8. Qui coarcevat divitias usuris & fœnore, liberali in pauperes congregat eas.
9. Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.
10. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet: & simplices possidebunt bona eius.
11. Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum.
12. In exultatione iustorum multa gloria: regnantibus impiis ruina hominum.
13. Qui abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.
14. Bea-

14. Beatus homo, qui semper est pavidus: qui verò mentis est dura, corruet in malum.
15. Leo rugiens, & ursus esuriens princeps impius super populum pauperem.
16. Dux indigens prudentiâ, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies eius.
17. Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet.
18. Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perversis graditur viis, concidet semel.
- * *Supr. 12. 11.* 19. * Qui operatur terram suam, satabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate.
- * *Eccli. 20. 30.* 20. Vir fidelis multum laudabitur: qui autem festinat ditari, non erit innocens.
- * *Supr. 20. 21.* 21. Qui cognoscit in iudicio faciendam beneficii: iste & pro buccella panis deserit veritatem.
22. Vir, qui festinat ditari, & aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.
23. Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum: magis quam ille, qui per linguam blandimenta decipit.
24. Qui subtrahit aliquid a patre suo, & a matre: & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.
25. Qui se iactat, & dilatat, iurgia concitat: qui verò sperat in Domino, sanabitur.
26. Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapiens, ipse salvabitur.
27. Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.
28. Cum surrexerint impij, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur iusti.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem, multiplicatio iustorum: amor sapientie: rex iustus: blandus amicus: pestilentes: contemderentur: viri sanguinum: totum proferens spiritum: verba mendacij: pauper & creditor: rex iustus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: propheta: reprobus ad loquendum: delicatè servum nutrens: iracundus: superbus: eum fur participans: timens hominem: iusti abominantur impium, & e diverso.

1. **V**iro, qui corripientem durè contemnit, superveniet interitus: & eum sanctus non sequetur.

2. In multiplicatione iustorum lætabitur vulgus: cum impij sumpserint principatum, gemet populus.
3. Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
- * *Lucæ 15. 13.* 4. Rex iustus erigit terram, vir avarus destruet eam.
5. Homo, qui blandis, fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius.
6. Peccantem virum iniquum involvet laqueus: & iustus laudabit atque gaudebit.
7. Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam.
8. Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes verò avertunt furorem.
9. Vir sapiens, si cum stulto contendere, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.
10. Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem quaerunt animam eius.
11. Torum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, & reservat in posterum.
12. Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes ministros habet impios.
- * *Supr. 22. 2.* 13. * Pauper, & creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus.
14. Rex, qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.
- * *Supr. 23. 13. & Inf. 17.* 15. * Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.
16. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: & iusti ruinas eorum videbunt.
17. Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias anime tuæ.
18. Cum propheta defecerit, dissipabitur populus: qui verò custodit legem, beatus est.
19. Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicit intelligit, & respondere contemnit.
20. Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio.
21. Qui delicatè a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.
22. Vir iracundus provocat iras: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.
- * *Iob 22. 29.* 23. * Superbus sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria.

24. Qui cum fure participat, odit animam suam: adiuramentum audit, & non indicat.

25. Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, subleuabitur.

26. Multi requirunt faciem principis: & iudicium a Domino egreditur singulorum.

27. Abominantur iusti virum impium: & abominantur impij eos, qui in recta sunt via.

Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

CAPUT XXX.

Homo Deo vicinus iudicat se insipientem, & opera Dei incomprehensibilia: sermo Dei ignitus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacij, mendicitatem & diuitias: non accusandus seruus apud Dominum suum: aliquot generationes execrabiles: duæ sanguisugæ: tria insaturabilia: oculus patrem subannans: tria difficilia: per tria movetur terra: quatuor minima terræ: tria bene gradientia: vehementer emungens.

1. Verba Congregantis filij Vomantis. Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus, ait:

2. Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.

3. Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.

4. Quis ascendit in cælum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vestimento? quis suscitavit omnes terminos terræ? quod nomen est eius, & quod nomen filij eius, si nosti?

* Psal. 11. 5. * Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se:

* Deut. 4. 6. * ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniariisque mendax.

2. & 12. 7. Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar.

8. Vanitatem, & verba mendacia longè fac a me.

Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria:

9. ne fortè satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei.

10. Ne accuses servum ad dominum suum, ne fortè maledicat tibi, & corruias.

11. Generatio, quæ patri suo maledicit, & quæ matri suæ non benedicit.

12. Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota a sordibus suis.

13. Generatio, cuius excelsi sunt oculi, & palpebræ eius in alta surrectæ.

14. Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus.

15. Sanguisugæ duæ sunt filix, dicentes: Affer, Affer.

Tria sunt insaturabilia, & quartum, quod numquam dicit: Sufficit.

16. Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ non satiatur aqua: ignis verò numquam dicit: Sufficit.

17. Oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partem matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.

18. Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro:

19. viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentia.

20. Talis est via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.

21. Per tria movetur terra, & quartum non potest sustinere:

22. per servum cùm regnaverit: per stultum cùm saturatus fuerit cibos:

23. per odiosam mulierem cùm in matrimonio fuerit assumpta: & per ancillam cùm fuerit heres domine suæ.

24. Quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus.

25. Formice, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:

26. lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum:

27. regem locusta non habet, & egreditur universa per turmas suas:

28. stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.

29. Tria sunt, quæ bene gradiuntur, & quartum, quod incedit feliciter:

30. Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum:

31. gallus succinctus lumbos: & aries: nec est rex, qui resistat ei.

32. Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum.

33. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: &

qui

qui vehementer emungit, elicit sanguinem: & qui provocat iras, producit discordias.

CAPUT XXXI.

Exhortatur ne mulieribus dederis substantiam tuam, nec regibus vinum, sed morientibus: aperi os tuum muto: vindica inopem: laus & raritas mulieris fortis: palchritudo fallax gratia.

1. Verba Lamuelis Regis. Visio, quæ eruditum eum mater sua.

2. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?

3. Ne dederis mulieribus substantiam tuam, & diuitias tuas ad delinquos reges.

4. Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas.

5. & ne fortè bibant, & obliviscantur iudiciorum, & mutent causam filiorum pauperis.

6. Date siceram morientibus, & vinum his, qui amaro sunt animo:

7. bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius.

8. Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum qui pertranseunt:

9. aperi os tuum, decerne quod iustum est, & iudica inopem & pauperem.

10. Mulierem fortem quis inveniet? procul, & de ultimis finibus pretium eius.

11. Confidit in ea cor viri sui, & spoliis non indigebit.

12. Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vite suæ.

13. Quæsitit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.

14. Facta est quasi navis initoris, de longè portans panem suum.

SANC-
TARUM
NON VIR-
GINUM.

15. Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

16. Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.

17. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.

18. Gustavit, & vidit quia bona est negotiatio eius: non extinguetur in nocte lucerna eius.

19. Manum suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum.

20. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.

21. Non timebit domus suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.

22. Stragulatam vestem fecit sibi: byssus, & purpura indumentum eius.

23. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.

24. Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananeo.

25. Fortitudo, & decor indumentum eius, & ridebit in die novissimo.

26. Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua eius.

27. Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.

28. Surrexerunt filij eius, & beatissimam prædicaverunt: vir eius, & laudavit eam.

29. Multæ filix congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.

30. Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timeas Dominum ipsa laudabitur.

31. Date ei de fructu manuum suarum: & laudent eam in portis opera eius.

